

G roku 2008 připadlo být rokem, ve kterém se (mimo jiných) v březnu současně setkala dvě významná a do jisté míry i „kulatá“ výročí, bývající se zajímavé osoby italského literáta, básníka, prozaika i dramatika, Gabriele d'Annunzia. On sám představuje ztělesnění rozporů a divokosti své doby – přelomu 19. a 20. století. Je považován za autora, jehož díla se vykazovala vyzařující silou, originalitou a též hotnou mírou dekadentnosti. K umělcům směru zvaného „dekadence“ však také bývá D'Annunzio často řazen a nezdá se, že je považován za součást pomyslného „pantheonu“ těch nejlepších.

A nemělo by nám však uniknout ani d'Annunziovo působení za první světové války (je považován za jednoho z hlavních italských hrdinů velké války), ani to, že to byla právě válka, co do značné míry formovalo d'Annunziovy politické názory a postoje.

unzio (12. března 1863 – 1. března 1938)

D'Annunzio bývá často také považován za jednoho z myšlenkových původců italského fašismu, byl blízkým přítelem Benita Mussoliniho a je nesporným faktem, že na jeho myšlenky italský fašistický režim navázal. Do jaké míry d'Annunziovy myšlenky korespondovaly se vším, co po fašistickém režimu zůstalo, je druhou stranou mince. Faktem zůstává, že jednoznačný a bytostný antidemokrat d'Annunzio, byť kupříkladu jednoznačně podporoval perzekuci politických odpůrců, kterou od něj Mussolini převzal, například vždy ostře vystupoval proti pozdější protizidovské politice a antisemitismu vůbec.

Narodil se 12. března 1863 v Pescaře jako syn bohatého statkáře a tehdejšího starosty Francesca Rapagnetty. Zajímavé a pikantní je, že jméno d'Annunzio si nechal až později úředně potvrdit a nahradil tím tak své rodné, poněkud méně vznešené příjmení, neboť „rapagnetta“ znamená v češtině přibližně „řepoloupač“.

Mladý d'Annunzio již od mládí projevoval obdivuhodný literární talent. Již na škole vydal v pouhých šestnácti letech básnickou sbírku *Primo Vere*. Básně této sbírky byly inspirovány Giuseppe Carduccim, zejména jeho *Ódami Barbarskými*. Gabrielle, tento italský žák Friedricha Nietzscheho, byl zaujatý vším, co je iracionální, mystické, magické a tajemné. Současně vřele miloval vše italské. Jako charakteristický nietzscheovec nechal proniknout své názory a postoje ke světu i do své literární tvorby. Odmítal tradiční morálku, šokoval (na svou dobu velmi odvážnými) erotickými scénami, věnoval se darwinovskému „struggle for life“.

Jeho literární tvorba byla silně ovlivněna francouzskými symbolisty, Guy Maupassantem, stejně jako literárními dekadenty. Romány se vyznačují silným odporem k verismu (určitý druh realistické tvorby, založený na rychlém spádu děje, efektní kresbě prostředí a působivém hudebním zpracování), častým výskytem erotických (někdy až do nechutné formy dovedených) scén, avšak vcelku jsou z jazykového a formálního hlediska dokonalé a barvité. Zmiňme kupříkladu krátkou báseň *La pioggia nel pineto* („Déšť v borovém lese“), která je

dodnes mezi Italy vysoce oblíbená, především proto, že je ukázkou d'Annunziova jazykového mistrovství, především však také vysoké citovosti.

Z dalších literárních počinů stojí za připomenutí bezpochyby básnická sbírka *Canto novo*, nebo *L'intermezzo di rime*. Obě dvě jsou charakteristické oslavou mládí, síly, poutem k rodné zemi a oslavou divoké přírody. Druhá ze jmenovaných představuje nadto druhý okruh d'Annunziových témat, totiž erotickou poezii. Gabrielle nezůstal nic dlužen ani prozaické tvorbě, stačí si vzpomenout například na povídkové sbírky s názvem *Terra vergine* (česky vyšlo pod názvem *Panenská země* v roce 1911 v překladu V. Jiřiny), *Il libro delle vergini*, nebo *San Pantaleone* (česky *Svatý Panteleon a jiné novely*, vydáno v roce 1907 v překladu Fr. L. Tichého).

D'Annunzio se stal žurnalistou, psal pro časopis *Tribuna*, pro nějž napsal pod pseudonymem Duca Minimo (doslova Vévoda Nejmenší), pro který napsal mnohá ze svých nejlepších děl. Z tohoto období básnické zralosti vyniká zejména rozsáhlá milostná báseň *Il libro d'Isotta* (doslova „Kniha Isottina“, méně otrocky „Kniha o Isottě“). V tomto období také d'Annunzio začíná psát romány a novely: *Il piacere* (1889, doslova „Rozkoš“, vydáno i česky), *L'inocente* (1891, česky *Nevinný*, vyšlo několikrát v překladech Václava Hanuse a Václava Jiřiny), *Giovanni Episcopo* (tj. Biskup Jan, 1892), *Il trionfo della morte* (1894, *Triumf smrti*, česky vydáno mnohokrát pod stejným názvem), *Le vergini delle rocce* (1896, česky *Panny ze skal*, vydáno v překladu J. Rowalského), *Il fuoco* (1900, česky *Oheň*, vydáno v překladu Josefa Snášela v roce 1905).

Pozdní fáze d'Annunziovy tvorby je reprezentována převážně dramatickou tvorbou. K jeho nejdůležitějším hrám patří lyrická fantasie o jednom dějství *Il sogno di un mattino di primavera* („Sen jarního jitra“, 1897) a tragédie *Città Morta* („Mrtvé město“, 1898), napsaná pro Sarah Bernhardtovou. Kromě „Mrtvého města“ napsal v roce 1898 ještě další dvě hry: *Sogno di un pomeriggio d'autunno* („Sen podzimního odpoledne“) a *La Gioconda* (vyšlo a bylo hráno i v českém překladu, který ponechal titul originálu), v roce 1899 hru *La gloria* (volně přeloženo „Věčná blaženost“) a v roce 1901 perfekcionista historickou rekonstrukci Francesca da Rimini. Tyto hry byly tehdejší kritikou přijímány velmi pozitivně, stejně jako jeho velmi úspěšné romány. (zdroj: wiki)

První světová válka zanechala na d'Annunziovi nesmazatelný odkaz. Od počátku vypuknutí války silně agitoval ve prospěch zapojení Itálie do války na straně spojenců, po vypuknutí války se nechal naverbovat k letectvu. Nutno podotknout, že letectvo v té době bylo spíše ještě jakousi doplňující jednotkou, služba u něhož byla vysoce nebezpečnou, nehledě na to, že minimálně na začátku války byly pravděpodobně v každé z evropských armád struktury, které se na letectvo a vůbec armádní novoty (tanky, kulomety, bojové plyny) dívaly s despektem. Avšak pro d'Annunziovu povahu byla touha po dobrodružství více než charakteristická. Nutno ovšem podotknout, že právě při službě u italského letectva se mu stala v jistém smyslu osudnou. Při jednom leteckém incidentu přišel o oko.

Válka ale posílila d'Annunziův nacionalismus. Na konci první světové války stál v čele události, které měly na pozdější percepci d'Annunziových politických názorů stěžejní dopad.

Itálie se do první světové války nechala vlákat naprosto nepřípravena, po připojení se na stranu spojenců musela provést úplnou mobilizaci téměř do měsíce. Za takové situace by se realisticky uvažující státník do války nepustil. Zásadním fenoménem jsou zde však několikaleté územní spory a to zejména se sousedním Rakouskem. Právě vidina územních zisků na bývalém rakouském spojenci byla hlavním faktorem zapojení Itálie do bojů.

Navzdory idealistickému očekávání a vlasteneckému nadšení, které počátek války provázely, byla realita zásadně jiná a především konec války vypadal jinak, než jak si jej hlavní italská válečná strana představovala. V Itálii tak po skončení Versailleské konference zavládlo obrovské rozčarování. Nespokojenost s výsledkem zmíněné konference pro Itálii byla mimo jiné jedním z faktorů, která později zaručila úspěch Mussolinimu a černým košilím. Jednou ze sporných oblastí byla Rijeka, tehdy Fiume, dříve patřící Itálii, po versailleské konferenci připadnuvší Jugoslávii.

D'Annunzio, popuzen tímto dle něho potupným výsledkem vytáhl roku 1919 spolu s 2000 ozbrojenými dobrovolníky, s pomocí kterých vyhnal „okupační síly“. Itálie se však s jeho krokem neztotožnila a vyhlásila nad „Republikou Fiume“ blokádu. D'Annunzio se sám označoval titulem „il duce“ (tedy vůdce – později toto převzal právě Benito Mussolini). Vyhlášení smlouvy v Rapallu roku 1920, jejímž důsledkem bylo mimo jiné definitivní připojení Rijeky (Fiume) Jugoslávii, D'Annunzio zprvu ignoroval, později v jejím důsledku vyhlásil Itálii válku. Po bombardování města italským námořnictvem se však vzdal a krátká epizoda nezávislé republiky Fiume skončila.

Její politický odkaz však měl později daleko větší odezvu, než by si kdo v té době myslel. Právě pro ideály, které Annunzio se svými spolupracovníky republiky vtiskl, začalo na něj být původně nahlíženo jako na původce italského **fašismu**. K napsání ústavy byl například pozván národní syndikalista Acesta de Ambris – on vytvořil politický a právní rámec nové ústavy, d'Annunzio výsledek.

Mussoliniho pozdější inspirace d'Annunziem je zjevná – mnoho prvků z Fiume převzal do svého stylu vládnutí: formu vlády, korporativismus, emotivní vystupování řečníka k davu, navazování na římské tradice, černé košile jako uniformy ochranných jednotek atd.

Ústava nezávislé republiky Fiume vytvořila korporativistický stát, v němž byli lidé rozděleni do devíti sektorů podle ekonomických tříd a tzv. „desáté skupiny“, do níž byly soustředěny „vyšší“ lidské bytosti (váleční hrdinové, literáti, zkrátka „nadlidé“ – opět odraz Nietzscheho). Ústava také prohlásila hudbu za jeden ze základních principů nového státu. Na druhou stranu byl d'Annunzio s největší pravděpodobností také autorem metody, která začala později sloužit k likvidaci, či zesměšnění politických oponentů podáním velké dávky ricinového oleje (velmi silné projímadlo). Tuto praktiku často později často používal i Mussolini.

Za Mussoliniho diktatury se d'Annunzio již aktivní politiky víceméně neúčastnil. V roce 1924 byl jmenován knížetem Montenovoso. Zbytek života strávil ve své vile u Gardského jezera, kde byl často navštěvován Benitem Mussolinim a kde také 1. března 1938 zemřel na mrtvici.